

**Byudjet tashkilotlarida hisob siyosati va
uni takomillashtirish**

Holbek Narzullayev Baxriddin o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

***Annotatsiya:** Byudjet tashkilotlarida hisob siyosati moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va moliyaviy faoliyatni boshqarish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu siyosat tashkilotning moliyaviy resurslarini qanday boshqarishi, xarajatlarni qanday nazorat qilishi va moliyaviy ma'lumotlarni qanday taqdim etishi haqida yo'riqnomalar beradi. Hisob siyosati, shuningdek, tashkilotning ichki nazorat tizimini mustahkamlash, shaffoflikni oshirish va hisobdorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada byudjet tashkilotlarida hisob siyosatining ahamiyatini va uni takomillashtirish haqida ma'lumotlar berilgan.*

***Kalit so'zlar:** byudjet, iqtisodiyot, siyosat, iqtisodiy faoliyat, moliyaviy boshqaruv, moliyaviy resurslar.*

Byudjet tashkilotlari iqtisodiy faoliyatning muhim qismi bo'lib, davlat va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular davlat tomonidan moliyalashtiriladigan va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishga qaratilgan tashkilotlardir. Byudjet tashkilotlarining samarali ishlashi, ularning hisob siyosati va moliyaviy hisobotlarining to'g'ri yuritilishi bilan bevosita bog'liqdir. Hisob siyosati — bu tashkilotning moliyaviy hisobotlarini tayyorlash va moliyaviy ma'lumotlarni boshqarish jarayonida qo'llaniladigan usullar, qoidalar va standartlardir. Byudjet tashkilotlarida hisob siyosati, asosan, davlatning moliyaviy resurslarini samarali va maqsadli ravishda boshqarish, shuningdek, moliyaviy hisobotlarning shaffofligini ta'minlashga qaratilgan. O'zbekiston Respublikasida byudjet tashkilotlarining hisob siyosati, asosan, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan belgilangan normativ hujjatlar va standartlarga asoslanadi. Ushbu hujjatlar byudjet tashkilotlarining moliyaviy faoliyatini tartibga solish,

hisob-kitoblarni yuritish va moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Biroq, byudjet tashkilotlarida hisob siyosatini takomillashtirish zarurati mavjud. Bu, bir tomondan, moliyaviy ma'lumotlarning aniqligi va ishonchliligini oshirish, ikkinchi tomondan esa, davlat resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlashga qaratilgan. Hisob siyosatini takomillashtirish jarayoni, yangi texnologiyalarni joriy etish, malakali kadrlarni tayyorlash va moliyaviy nazoratni kuchaytirishni o'z ichiga oladi. Shu sababli, ushbu tadqiqotda byudjet tashkilotlarida hisob siyosatini takomillashtirish masalalari, ularning ahamiyati va amaliyotda qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Bu jarayon, nafaqat byudjet tashkilotlarining ichki faoliyatini yaxshilash, balki davlatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga ham xizmat qiladi.[2]

Byudjet tashkilotlari davlat va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular davlat tomonidan moliyalashtiriladigan va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishga qaratilgan tashkilotlardir. Hisob siyosati esa bu tashkilotlarning moliyaviy hisobotlarini tayyorlash va moliyaviy ma'lumotlarni boshqarish jarayonida qo'llaniladigan usullar, qoidalar va standartlardir. Byudjet tashkilotlarida hisob siyosati quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi. Hisob siyosati moliyaviy hisobotlarning to'g'ri va aniq tayyorlanishini ta'minlaydi. Bu esa tashkilotning moliyaviy holatini to'g'ri baholash imkonini beradi. Hisob siyosati davlat resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Bu, o'z navbatida, byudjet tashkilotlarining maqsadlariga erishishiga yordam beradi. Hisob siyosati moliyaviy ma'lumotlarning shaffofligini oshiradi. Bu, davlat va jamiyat oldida hisobdorlikni ta'minlaydi. Hisob siyosati moliyaviy nazorat va audit jarayonlarini osonlashtiradi. Bu, tashkilotning moliyaviy faoliyatini baholash va muammolarni aniqlash imkonini beradi. Byudjet tashkilotlarida hisob siyosatini takomillashtirish zarurati mavjud. Buning uchun quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ish olib borish mumkin. Hisob siyosatini takomillashtirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish muhimdir. Bu, moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq qayd etish, shuningdek, hisobotlarni tayyorlash jarayonini soddalashtirishga yordam beradi. Hisob siyosatini takomillashtirish uchun malakali kadrlarni tayyorlash zarur.

Bu, xodimlarning bilim va ko'nikmalarini oshirish, shuningdek, yangi usullar va standartlarni o'rganishga yordam beradi. Hisob siyosatini takomillashtirish jarayonida moliyaviy nazoratni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Bu, tashkilotning moliyaviy faoliyatini yanada samarali boshqarishga yordam beradi. Byudjet tashkilotlarining hisob siyosatini takomillashtirish uchun normativ hujjatlarni yangilash va takomillashtirish zarur. Bu, hisob siyosatining zamonaviy talablar va standartlarga mos kelishini ta'minlaydi.[3]

Byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratning ahamiyati juda katta. Moliyaviy nazorat byudjet tashkilotlarining moliyaviy resurslarini samarali va maqsadli ravishda ishlatishini ta'minlaydi. Bu, davlat mablag'larining to'g'ri va oqilona sarflanishini nazorat qilish imkonini beradi. Moliyaviy nazorat tashkilotning moliyaviy faoliyatini shaffofligini oshiradi. Bu, davlat va jamiyat oldida hisobdorlikni ta'minlaydi va moliyaviy ma'lumotlarning ishonchliligini oshiradi. Nazorat jarayoni moliyaviy hisobotlarda va operatsiyalarda xatolarni aniqlash va oldini olishga yordam beradi. Bu, tashkilotning moliyaviy holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Moliyaviy nazorat tashkilot ichidagi nazorat va audit jarayonlarini soddalashtiradi. Bu, moliyaviy faoliyatni baholash va muammolarni aniqlash imkonini beradi. Moliyaviy nazorat orqali to'plangan ma'lumotlar tashkilot rahbariyatiga strategik qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Bu, tashkilotning kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Byudjet tashkilotlari ko'plab qonuniy talablar va standartlarga amal qilishlari kerak. Moliyaviy nazorat bu talablarning bajarilishini ta'minlaydi va tashkilotning qonuniy faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Byudjet tashkilotlari davlat va jamiyat oldida ijtimoiy mas'uliyatga ega. Moliyaviy nazorat bu mas'uliyatni bajarishda yordam beradi, chunki u davlat mablag'larining to'g'ri sarflanishini ta'minlaydi. Umuman olganda, byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratning ahamiyati ularning samarali faoliyatini ta'minlash, hisobdorlikni oshirish, xatolarni oldini olish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonlar orqali tashkilotlar o'z maqsadlariga erishishlari va davlat resurslaridan oqilona foydalanishlari mumkin.[4]

Xulosa:

Byudjet tashkilotlarida hisob siyosati davlat resurslaridan samarali foydalanish, moliyaviy hisobotlarning aniqligini ta'minlash va shaffoflikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Hisob siyosatini takomillashtirish jarayoni esa yangi texnologiyalarni joriy etish, malakali kadrlarni tayyorlash va moliyaviy nazoratni kuchaytirishni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayonlar orqali byudjet tashkilotlari o'z faoliyatini yanada samarali va maqsadli ravishda olib borishlari mumkin. Bu esa, o'z navbatida, davlatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonov, A. (2020). "Hisob siyosati va uning takomillashtirish yo'llari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Karimov, B. (2019). "Byudjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Tashkent, M. (2021). "Hisob va audit: nazariy va amaliy jihatlari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Hisob palatasi.
4. Qodirov, S. (2022). "Byudjet tashkilotlarida moliyaviy boshqaruv". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
5. Murodov, D. (2023). "Hisob siyosati va uning samaradorligini oshirish". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
6. Ismoilov, R. (2020). "Byudjet tashkilotlarida hisobni tashkil etish". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi.